Број 163. У Новом Саду у четвртак 19. јула 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, за целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Изборна борба у Србији.

Београд, 17. јула.

У последњем часу истакли су самостални радикали у још неким местима и окрузима своје самосталне листе. Тако у рудничком округу, где је носилац самосталне радикалне листе Љуба Живковић адвокат, па онда у ваљевском округу. Ван тога су истакли за варош Београд: Рашу Милетића државног саветника у пензији и Софронија Јовановића, занатлију. Наше вајкадашње мишљење, да ће самосталне радикалне листе победити где су год истакнуте, деле сви добри познаваоци прилика у Србији. До сад су истакнуте самосталне листе у 8 највећих округа. Ти 8 округа дају много више посланика но сви остали. Ван тога су истакли самостални радикали своје кандидате у 9 места.

Београдски опозициони листови износе поједине неправилности, које чине поједини кметови. Тако неки међу њима неће да издају бирачима гласанице. То чине кметови Владановци, који никако не могу да разумеју: због чега би другог они били на том месту, но да и даље чине оно, што су чинили за време Владаново.

Највеће незаконитости чини Тодор Миловановић, новопостављени председник општине Нишке. Он је био председник за време Владаново, где се одликовао свима могућим незаконитостима, после је био скинут, па сад опет постављен. Он је човек до крајности безобзиран. Кад је поново дошао за кмета говорио је отворено: Изабран мора бити онај, кога жели г. министар.

Најжалосније је, што је отпочео рад свој са истицањем краљеве особе. Он дозива поједине грађане и прети им како ће краљ учинити ово, те оно зло, у Нишу и Нишлијама, ако гласају за Авакумовића.

Да је ово истина, а не тек приповетка, види се из огласа, које је он растурио по Нишу. У том жалосном прогласу има и ових места:

„А кад томе додате још и ту околност да је та кандидација (Авакумовићева) у Нишу на највишем месту примљена са негодовањем, онда сами знате, шта вам ваља чинити.

Доказ за све ово што рекосмо имамо не само у сопственом сазнању, већ и у страним листовима светског гласа, као што су: париски „Тан“, пештански „Пестер Лојд“ и бечка „Нова Слободна Преса“.

Према свему овоме ужасу, сме ли ваздa лојални и до краја династични Ниш остати равнодушан?“

Дакле за сведоке се узимају „П. Лојд“ и „Н. Сл. Преса“, да је Авакумовић сам крив, што га не трпе на највишем месту. Ако ово није врхунац — ужаса, онда не знамо шта је. Види се да стари Владановац не може да остави занат, и да му је још увек „Н. Сл. Преса“ први ауторитет, а „П. Лојд“ — светац.

Нишки грађани тужили су се брзојавно краљу Александру.

„Његовом Величанству Краљу Србије

Александру I.

Смедерево

„Вашом руком даровани Устав, зајамчио је слободу избора народних посланика. Али ову уставну слободу игнорира до краја Тодор Миловановић, председник општине нишке, својим званичним положајем, злоупотребљујући и име Вашег Величанства. Он је позивао и позива у општински суд поједине грађане и старешине еснафа, па јавно говори:

„Краљ неће Авакумовића за посланика, хоће Димитрија Коцића. Знајте, да сам ја постављен за председника само за то, да сузбијем Авакумовићев избор и да изберем Коцића, напредњака. Треба да разумете: „да круна неће Авакумовића; ви не смете да га бирате за посланика.“

„Са том тенденцијом размилело се по вароши све општинско особље.

„Ми знамо чврсту руку свог омиљеног господара, која сузбија свако зло у овој земљи, па, у поданичкој понизности и верности, достављамо Вашем Величанству ову злоупотребу Тодора Миловановића, коју чини својим службеним положајем, увлачећи безобзирно и име Вашег Величанства“.

Сви трезвени људи се камене од чуда. Боже мој, шта је то? Зар је у народу проигран Авакумовић такво страшило? Оно мало либерала што их има у земљи, искупљају се највише око њега, па нека их. Нигде нису либерали толико јаки, као у Нишу, па ако уставним начином могу и сада да победе, нека их. Ако се мисли слободоумно и по закону владати: шта ће учинити Авакумовић. Писац ових редака добро познаје расположење народа у Србији, те смело тврди, да кад би било гласања о томе: да ли да дође Авакумовић за министра председника, или какав напредњак, тешко да не би већина била против Авакумовића. Он је за време своје владавине толико се проиграо и да не дође 1. април, био је готов заједно с Рибарцем, да покоље пола Србије, само да се одржи на влади. И сад се овим начином подиже Авакумовићу углед...

Но још је жалосније, што тим начином отпочињу и опет старе сплетке и увлачење круне у политику. Многи данас говоре: „Доста су либерали десетинама година денунцирали сваког свог противника као непријатеља круне, па им сад њихов рођени Живан Живановић враћа то. И њихов рођени либерални систем им се свети...“ Али они који тако говоре, немају пред очима праве интересе земље и слободе.

Ово што се догађа у Нишу, то је најружнија појава у данашњој изборној борби, која не може остати у будућности, а да не буде жалосних последица.

Да та изборна борба не може проћи ни без бруке либералне, јасно је. Они су стари денунцијанти, па не могу то да оставе ни сад. Откад траје изборна борба, изгорело је жито некоме либералу у Пожаревцу. А орган Авакумовићев „Српска Застава“, већ брже боље доноси телеграм под изборним вестима, да је ту „угарак“. Дабогме политички „угарак“ имао посла.

Нови Сад, 18. јула.

Автономни збор у Вел. Бечкереку. Са грозничавим нестрпљењем изгледа наш народ автономни збор у Вел. Бечкереку. По томе огромном интересовању може се закључити, да је тај збор савремен и потребан и да одговара општој жељи народној. По извештајима који нам стижу са свију страна, биће автономни збор у Вел. Бечкереку посећен, као можда ни један збор до сад. Има општина, нарочито у околини Вел. Бечкерека, у којима се сви бирачи листом спремају за збор. Не добијамо ни једно писмо, ни једну карту, ни

ПОДЛИСТАК.

ШТА ДИВАНЕ ПТИЦЕ У ПРОЛЕЋЕ.

Максим Горки.

У врту, иза прозора моје собе, скакућу врапци по голу грању багренових дрвета и живо ћеретају. А на забату суседне куће, посадила се једна поштенородна врана, те слушајући ћеретање врапчје, озбиљно клима главом. А сунчаном топлотом скроз загрејани поветарац, доноси ми у собу сваки гласић. Слушам брзо и тихо жуборење потока, слушам лако шуштање грања, те с ваздухом удишем у се пролетњи шумор.

— Чип-чирип! — вели један стари врабац својим пријатељима. И опет смо дочекали пролеће... Зар не? Чип-чирип!

— Да, да, — да, да — одговара с грацијозно испруженим вратом врана.

Познајем је и сувише добро. Она је предосторожна птица и увек се изражава кратко и никад друкче, до одобравајући. Од природе је глупа и при том, као и све вране, плашљива. Али у друштву заузима она угледан положај и створи сваке зиме по нешто доброга за сироте чавке и маторе голубове.

Познајем и врапца. И ако споља изгледа да је лакомислен и шта више либералан, у ствари веома уме да гледа своју корист. Он скаче око вране с привидним поштовањем, али у себи зна врло добро, колико она вреди, и увек је готов, да исприча о њој до две стотине занимљивих прича.

На дасци од прозора стоји један млад, кицошка изгледа голуб, који ватрено заокупио своју голубицу:

— Ја ћу умре-ти, ја ћу умре-ти, ако се не одзовеш душо!

— Знате, милостива, чизови су већ дошли, вели међу тим врабац.

— Да, да!

— Дошли су, па лармају, лете, цвркућу.. Врло немирне птице... А с њима су дошле и сенице... као увек. Јуче знате, питао сам једног од њих онако шале ради: »Шта, зар сте већ излетили?« А он ми одговори нешто безобразно... Те птице немају ни мало призрења према рангу, угледу и друштвеном положају, што га човек заузима... Ја, дворски врабац...

У тај мах са свим изненада дође иза оџака млад гавран и рече полугласно: Пажљиво слушам шта говоре сва бића, што живе у ваздуху, води, на земљи и у земљи и посматрам њихово кретање, а сад имам част да известим, да се поменути чизови усуђују гласно цвркутати о пролећу и скором обновљењу целе природе.

— Чип-чирип! — викну врабац, који немирно гледаше у извештача. А врана одобравајући климала главом.

— Пролеће не долази сад први пут — рече стари врабац А што се тиче обновљења природе, оно нам добро долази... наравно, ако долази с одобрењем од горе.

— Да, да, — рече врана и милокрвно погледа на говорника.

— Ваља ми још рећи, продужи гавран, да се чизови туже, да је мутан извор из којег гасе своју жеђ. Па, шта више, неки од њих усудише се говорити и о слободи...

— О, такви су они увек — рече стари врабац. Ал' то долази отуд, што су млади, а то није опасно. И ја сам био млад, па сам и сам... но, сâм сам сањао о њој. Разуме се врло скромно... Али доцније... све је прошло. Дошла беше нека друга »она«, хе хе-хе, знате, за врапца милија и потребнија »она«... хе хе-хе!

— Е — хм! Наједаред се зачу јако лепршање. На липи се указа прави тајни државни саветник мужак од зимовке. Он поздрави љубазно и рече шмрчући:

— А, не осећате ли ви, господо, да у ваздуху на нешто мирише, а?...

— То је пролећни ваздух, ваша ексцеленција — рече врабац.

— А врана понизно сави врат у страну и заграктa тако нежно, као кад овца блеји.

једну поштанску упутницу, а да се на њој ма са два реда не распитује о збору, или да се у њој не каже: „Сви се спремамо на збор.“ Сва наша већа места, која леже на директној прузи Вел. Бечкерека спремају засебне железничке возове. И ван сваке је сумње, да ће збор бити општи, без страначког обележја, као што му је и одбор који га приређује. Нема ни разговора, да ће либерали, или људи, који се држе ван странака, остати код куће. Са изузетком неколико „вођа“ либералне странке, сав је народ за збор. Вама је утешна појава, да је застрашеност неколицине људи остала потпуно без и најмања успеха. На великом автономном збору у Вел. Бечкереку проговориће народ, тамо ће се показати одисај срца његова, а томе је било и време. Јер су тице злослутнице већ почеле да сумњиче народ, како је постао апатичан и како је сит и пресит автономне борбе и како се може поред њега учинити већ свашта. Автономни збор у Вел. Бечкереку показаће, здраву и будну свест нашег народа, коју су управо они хтели да успавају, који то нису требали да чине...

Из Старе Србије.

Београдски „Дневник“ има о зулумима у Ст. Србији ове тачне податке:

„Иса Бољетинац, је устао против Срба због тога, не би ли се тиме у Цариграду препоручио и добио чин заптијског јузбаше, успео је да се њему повери истраживања оружја код Срба. Са придодатом му војском и заптијама, Иса је најпре отпочео вршити преметачину по селима митровачке нахије. При том је обично овако поступао: чим дође у село покупи све Србе и пита кмета: „да ли имају пушака?“ Ако кмет не призна, онда га Исини Арбанаси оборе на земљу и докле га двојица држе, друга двојица га крвнички коцем премлаћују. Ако и тада не призна онда пребијеног јадника подигну и вежу за дрво, па онда Иса и Арбанаси на њега нанишане пушкама, као да хоће да га убију. Док се ова варварска дела врше, дотле војска и заптије све то мирно гледају, остављајући да Иса врши што год хоће, јер су му они дати под команду.

Док је Иса тако премлаћивао Србе по митровачким селима изнуђавајући им пушке, дотле су Арбанаси за свој рачун продрли били у Колашин, и мучили сељаке да им издаду пушке.

У нахији Брњаку, у Колашину, има манастир „Црна — Река“, чија је храмовна слава Петров-дан. Тога дана на славу су дошли Ферат-бег, син Али Драге паше из Митровице, и Абдул Омеровић, арбанаски поглавица из Рибара, са 50—60 оружаних Арбанаса. Заузели су манастир, јели и пили до миле воље, па онда почели претити и нападати на сељане. Кад је сељане, манастирске госте, увео у заштиту поп Павле Станић, онда су га Арбанаси везали, тукли и мучили, отварајући му силом уста, стављајући му међу зубе цев од пушке и хтели га убити. Пошто се молбама и преклињањима сељана муком избавио тога дана, поп Павле је побегао у Н. Пазар код своје куће, а оставио пустошну нурију и цркву без свештеника.

Пошто је Иса Бољетинац, као што напред споменусмо, извршио тако поверену му мисију у митровачкој нахији, дошао је у Колашин 5. јула ујутру. Чим су Срби колашински сазнали за долазак Исин, разбегли су се по гори, да не падну у руке крвождедним Арбанасима.

Као што се види, изложена факта, која смо добили у писмима из Митровице, тачна су у свему и никакав их турски деманти не може оповрћи.“

Липиска банка и Босна и Херцеговина

Јавили смо, да је отишло неколико Чивута у Cassel не би ли се успоставио даљи рад „Trebergeselschaft“-а. Депеша од 18. јула гласи, да није могло доћи до никаквог успјеха. Пријављују се грдна потраживања са многих страна, о којима ништа није знало ни само надзорно вијеће. Суд је објавио конкурз на приватним имањима надзорнога вијећа. Дан ликвидације још није установљен, док се не испитају све неуредности, које се у томе друштву налазиле.

Вјеровници Липиске банке држали су 22. о. м. врло бурну и дугу сједницу. Извјестилац масе у кратким цртама изнио је узрок паду, који се приписује нерасудном помагању индустријалних подузећа „Trebergeselschafta“ и Cassel-у. Ово друштво имало је 31 подручје, највише у Угарској, затијем у Аустрији и Босни. Од тих 31 подручја 10 нешто боље стоје, 11 „има наде на одржање“ а 10 не вриједе ништа. У коју класу спадају босанска подручја није специфицирано, јер је ово само површан извјештај судски. Скупштина је одредила одбор, који ће детално испитати стање тих подручја, а мисли да ће до новембра готово бити.

* * *

Јавили смо, да у Нирнбергу акционари траже поново главну скупштину и судско посредовање, Међу акционаре растурена је мала броширица, у којој се управа оштро осуђује, ради босанских акција у Јајцу и доказује, да је читав извештај швиндл од управног органа. За босанске акције открива се нова тајна. Управа је саопштила, да је за дивиденду одређених 5 милијуна марака, морала да плати (2,400.000 мар.) Липиској банци за босанске акције, које би иначе морала платити тек послије двије године, да није наступио пад код Липиске банке. Међу тијем у брошурици доказује се, да су те акције ломбардоване биле код једне будимпештанске банке. — О тим босанским акцијама говори се са највећом иронијом и акционари савршено су увјерења, да је то подузеће ласкомислено и штетно.

Депеша о томе у оригиналу гласи овако: „Das ganze Werk von Jajce soll nach einer Infomartion ein missglücktes Unternehmen sein.“ (У депеши су горње двије ријечи развучено штампане.)

За који дан донијећемо опширније садржај читаве ове афере. Сумње нема, да ће се у ово друштво умијешати и суд.

Н.

Политички преглед.

Прилике у Ст. Србији. Турска влада као да отворено држи страну турским властима у Ст. Србији, које потпомажу арнаутска насиља и саме гону Србе. Тако из Цариграда јављају, како је турска влада тражила од екуменског патријарха да премести призренског митрополита. Као узрок премештању навела је, што је призренски митрополит затворио цркву у санџаку Приштинском. Међутим је сам патријарх одобрио и наредио да се црква у томе санџаку затвори. Са нестрпљењем очекује се одговор патријархов на тај неоправдан захтев турске владе.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглеској је дошла душа у подгрлац. Војници њени из јужне Африке шаљу писмене тужбе управо на владара енглеског и траже своју крваво стечену плату. Прете да ће напустити бојно поље, ако награду своју не добију. А енглески војници који се вратили својим кућама, неће да приме одличија, која им енглеска влада уз свечаност хоће да преда. И веле, нашто нам одличија, дајте нам новац, који смо крваво заслужили у боју у далекој Африци. Ми смо се вратили обогаљени, изнурени, наше породице гладују, пате, с тога нам дајте крваво стечену зараду, а на част вам ваша одличија. Ово је без сумње необорив доказ, докле је рат са Бурима довео Енглеску. Некада пребогата, сада нема ни војницима њихову горко заслужену зараду да даде. Некада моћна и силна, данас је извела и децу већ у бој, те нема војника више, да пошље на бојно поље. И сада се тек види, што је требало

— Да, јуче ми рече наследни почасни грађанин буљина то исто... Мириши, вели на нешто у ваздуху; а ја му одговорих: Ви ћете то већ намирисати, па и истражити. Паметно, шта?

— На служби, преузвишености, врло паметно, пун поштовања потврђује врабац. Треба само чекати. Паметна птица увек чека.

Сад слети с небесних висина шева, те стаде трчкати по оном парчету земљишта у врту, што не беше више под снегом, а међу тим је мрмљала:

— И својим милим осмехом гаси дан небесне звездице... И као што се топи снег под сунчаним зрацима, тако нестаје мрака пред његовим блеском. И, о, како се лако и слатко диже тада груд, очекујући рађање сунца, зору — дан, пун светлости и слободе.

— А каква је то птица? — питао је државни саветник, мужак од зимовке, зажмуривши на једно око.

— То је шева, ваша преузвишености — рече оштро гавран иза димњака.

— Песник је то, ваша преузвишеност, дода учтиво врабац.

Зимовка погледа песника са стране и стаде шмркати: — Ех — хм... како је гадна... таква једна мрцина! Она, чини ми се, рече нешто о сунцу и о слободи, шта?

— На служби! викну гавран. Она дражи младе птице и трује њихова срца надом, која се не може испунити.

— Глупост...

— Да богме да је глупост, преузвишености — рече стари врабац. Права глупост. Слобода је нешто неодређено, нешто, што се, тако рећи, неда извојевати ни крај највећег напора.

— Али ако се не варам, ви сте је и сами исповедали?

— Да, да — да, да, викну наједаред врана. И врабац се збуни.

— Доиста, ваша преузвишености, некад сам је и сам исповедао, али ја могу навести олакшавајуће прилике за себе.

— Како разумете ви то?

После ручка, преузвишености, под утицајем — то јест, под притиском винског задаха... исповедао сам је, преузвишености, али само с ограничењем!

— Како разумете ви то?

— Рекох тихо: »Живела слобода!« — али одмах додадох гласно: »У границама закона!«

Зимовка погледа на гаврана.

— Тако је, преузвишености, рече гавран.

— Као дворски врабац не смем се ја озбиљно занимати питањем о слободи, а то већ због тога, што ово питање не спада у ресор, којим ја имам част да се занимам.

— Да, да — викала је врана. А њој је са свим свеједно, шта ће да потврди.

А по улици жуборе поточићи и певају тихо песму о реци, у коју ће се на крају свог путовања улити и о својој будућности. »Брзи вали ће да нас узму на своја плећа и да нас однесу у море. А отуда ће врели сунчани зраци поново да нас попну у небесне висине. А с тих небесних висина ћемо да падамо на земљу као роса ноћу, као снежне пахуљице или као киша«.

Сунце, дивно пролећње сунце, осмејкује се на небу ведроме осмехом Бога створитеља. А у једном куту од баште, на гранама старе липе, стоји јато чизова. И један од њих одушевљено пева својим друговима песму, што ју је негде чуо, песму о галебу.

— Над запенушеним морем купе се мрки облаци. Међу облацима и морем поносито лети галеб. Оку се чини, да гледа какву црну муњу. Час крилом додирује море, час као стрела полети небу у висине. Дере се, а облаци налазе радости у дерању његову.

У том дерању има жеђи за буром. Силу гнева, пламен мржње и извесност победе гледају облаци у томе дерању.

И дршћу друге птице. Од страха би да се скрију на дну мора. И гњурац дршће. Он не зна за убојну славу. Он се боји грмљавине. А и дебели пинуин крије се у стени. Само горди галеб смело лети изнад запенушена мора.

Све ниже се спуштају црни облаци, а таласи хује и разигравају се. Поздрављају буру.

Громови грме... Ветар фијуче... Бура је ту... А горди галеб лети између муње и морских валова, као какав весник победе, те виче: Пазите! Скорим ће бура да почне беснити!

З. В.

измишљавати вести о бурском убијању енглеских рањеника, бурском дивљаштву и немилосрђу. То је требало наравно, да у Енглеској распали мрзост против Бура, те да се одушеве мало за тај рат. И сад се види, за што је енглеска влада са толиким ликовањем донела, да је рат са Кином свршен, и да ће сад Енглеска моћи своју војску из Кине, или бар већи део њен послати у јужну Африку, која ће брзо свршити с Бурима. То би требало да дигне мало дух и свест енглеског народа и да га охрабри у нади, да ће рат у јужној Африци брзо бити свршен. Не треба смести с ума, да је војска изнурена, а како ће Енглеска поднети грдан трошак око превожања и снабдевања те војске, кад већ не може да исплати ни оне војнике своје, који се обогаљени, изнемогли вратили дома, па ни оне, који су у убојним редовима енглеским на бојишту, оне који се буне и прете што им се плата не даје. Ето докле је рат с Бурима већ довео силну, моћну и пребогату Енглеску.

У Лондону међу тим као да увиђају сву тешку одговорност и као да виде јаз, у који ће се Енглеска сурвати, ако се рат с Бурима што брже не сврши, па макар и миром. Или како да се друкче разуме она вест, да ће се главни заповедник енглеске војске Киченер идућег месеца вратити натраг у Енглеску, а на његово место долази Литхетон. Киченер је без сумње ако не најбољи, а оно један од најбољих енглеских војсковођа. У њега је Енглеска сву наду положила. И сада у најодсуднијим часовима, када су Бури развили најживљу борбу, и кад Енглези претрпљују пораз за поразом, сада напушта бојиште најбољи енглески војсковођа. Но што је још значајније њега замењује Литхетон. То је онај енглески пуковник, који је имао куражи, да јавно говори, како је енглеске владе најпреча дужност, да изради, да Бури и Енглези у миру и пријатељству живе једно поред другог. Није потребно спомињати, да је у политици енглеској настао обрт опозивањем Киченеровим и наименовањем Литлетоновим за главног заповедника енглеске војске у јужној Африци.

У јучерањем опису о рату овом, донели смо, да је у енглеском сабору уз најбурнији протест усвојена порука и жеља енглеског краља, да се бившем главном заповеднику енглеске војске у јужној Африци лорду Робертсу додели годишња награда од 100.000 фунти штерлинга за његове особите заслуге. Седница је била врло бурна, искључени су некоји посланици, а ирски посланици су уложили протест, да гласање није правилно ни по закону текло.

Са бојишта стижу непрестано све судбоносније вести по Енглезе. Бури жању победу за победом, и на све стране отимају Енглезима рану, џебану и марву. Енглези и сами признају, да ако се Бури уздрже до септембра, онда ће рат још најмање годину дана трајати. Онда наступа тамо лето, гора ће олистати, трава набујати и Бури ће довољно хране имати за своје коње и стоку. — Највиђеније енглеске војсковође тврде, да ће Енглеска само тако моћи победити Буре, ако енглески војници добију боље и брже коње од Бура, или бар такове, као што имају Бури. — Киченер јавља, како Бури доиста смерају да јачом силом но икад упадну у Кап.

Вести из места и са стране.

Седница варошког већа. Сутра у четвртак биће важна седница новосадског општинског већа. Међу осталим предметима биће избор сталног заменика градског начелника, као и избор подбележника и друго. Интересовање за ову седницу је врло јако и ми се надамо да ће Срби заступници доћи сви на ову седницу.

Проналазак Теслин. Већ су отпочети покушаји са Теслиним прекоморским телеграмом без жице и то преко атланска оцеана. На обали Њу-Јерзена постављена је Теслина справа за одашиљање звука, струје, а у близини Лисабона постављена је справа па примање звука, струје. Са највећом радозналошћу очекује се резултат ових покушаја, који ће без сумње изазвати скоро преврат на пољу електротехнике.

Сунчаница. Усљед великих врућина у Будимпешти се десила већ два случаја сунчанице. На ћуприји Маргарети ударила је сунчаница једног раденика, који ће се тешко опоравити. А на углу Керепешке улице ударила је сунчаница инжињера Гаврила Варадија, који је однесен у свој стан, који се опоравио.

Чланови српског народног позоришта у Алибунару. Пишу нам из Алибунара: „У петак 13. јула у вече бесмо тако сретни, да први пут видимо на позорници у Алибунару 12 чланова срп. народног позоришта. Бесмо већ унапред уверени, да ће морални успех бити добар, али зато морам признати и то, да смо се бојали материјалног неуспеха. Но, поред свега тога, што је у нашем месту мало Срба, саразмерно према осталим народностима, ипак је одушевљење попунило број, те се могаше наши вештаци обрадовати приличној своти (130 круна). — Морални је успех био изванредан. Нашем се позиву одазвало доста иновераца, па и они, који не знају српски, па ипак сви беху — без разлике — са нашим вештацима потпуно задовољни. Разуме се, да се наша радост на таквом сјајном успеху не да описати. — А сада драги моји, који сте се нас у мору иновераца сетили, те нам тако пријатно вече приредили, примите од нас и овим путем најискреније хвала, са жељом, да вас од сада у нашој средини чешће видимо“. — Ми пуштамо ове гласове у лист, да се види, колико се наш свет радује, кад може да гледа српску претставу. Покушај је показао, да би било веома добро дати члановима народног позоришта месец дана одмора, па би макар млађи чланови обишли за то време сваке године неколико наших места, где иначе не допире дружина српског народног позоришта.

Велике врућине. И код нас су настале велике врућине, или што но наш народ каже псећи дани. Изгледа као да хоће оне ужасне врућине из Америке да се преселе код нас. Истина, наши се научари теше да то неће бити, али је свакако врло непријатно, што су велике врућине већ тако рано почеле код нас. По календару још није настало време великим врућинама, а овамо код нас је у ладу већ 32 града Целзијева. Бар су у Будимпешти то констатовали. И шта ће тек бити кад и по календару настану псећи дани. Буде ли се тако јули одржао, као што је од неколико дана, па буде ли август донео праве псеће дане, онда нам неће најбоље ићи.

У посети код Кригера. Професор будимпештанске реформатске гимназије Карло Салаи, походио је Кригера у Шевенингу. Салаи вели: своји седамдесет седам година носи Кригер на своји снажни плећи врло лако. Својим дубоким живим очима као да хоће да прозре човеку у душу. Кад му је Салаи рекао, како се и угарски народ креће и како је основан у њему већ бурски савез, Кригер га је жалосно погледао и рекао: Знам да се народи свугде одушевљавају за нас и да нас волу и одмах је ућутао. Из тога ћутања могло се прочитати, вели Салаи, како Кригер мисли: а шта нам то вајди, кад је ваша политика и дипломација против нас. Кад ви продајете и коње и душе нашем непријатељу, да се с њима послужи против нас. Кригер је за тим додао: „Ми ћемо се ипак за то борити до последњег човека. Боле нас беда, пустошење, гоњење наших најмилијих али за то ипак не ћемо оружје положити, док не осигурамо независност наше отаџбине. Буро ће умрети, али роб Енглеза постати неће“. Салаи је још мало остао код Кригера и за тим се опростио с њиме. Салаија је ,испратио тајник Кригеров Гроблер и ово му при растанку рекао: „Председник је данас добре воље. Добио је са бојна поља вест о једној већој и пет мањим победама Бура. Европска штампа тек ће можда идуће недеље моћи донети што о овим победама, јер енглеско брзојавно звање добро разуме, како треба прећутати о бурским победама.“

Бугарске разбојничке дружине. Како из Цариграда јављају у вилајету Једренском појавиле су се разбојничке чете бугарске. У близини самих Једрена појавила се така једна дружина од 8—9 људи и одвела је собом сина Нури Беја. Један батаљон пешака опколео је ову дружину, те шесторицу убио, а тројицу ухватио. Сам Нури Беј је у борби тако тешко рањен, да је на кратко за тим издано. Погинуло је и више турских војника и доста их је и рањених. Судећи по оружју и изгледу бугарских хајдука, они припадају мађедонском комитеу, а хтели су без сумње да ухвате или убију маршал Ариф пашу, који је свратио код Нури Беја. Иста дружина одвела је била собом и Тодора Мијахла Оглу и тражила за њега уцену од 2000 фунти. Између 14 и 15. јула друга једна разбојничка дружина напала је на кућу Алексе Оглу и поубијала му целу породицу. — Код Малкотшаца дошло је до борбе између турске пограничне страже и 30—35 чланова овакове разбојничке дружине. После борбе од више сахати погинуо је од Турака један офисир и 5 људи, а шесторо их је тешко рањених. Код Ксантија, Гумулџина и Дедеалача такођер се појавиле бугарске разбојничке дружине. И како веле из Цариграда ово по свој прилици нису просте разбојничке дружине, већ политичка обележија.

Енглески шпијон у француском ропству. Париски националистички листови љуто нападају француску владу, што је пустила на слободу једног ухапшеног енглеског шпијуна. Ствар је у овоме: Прошле недеље ухапшен је један врло сумњив путник који је дошао из Енглеске. Исказао је да се зове Тома Грозби, и да је по занимању инжињер. Ствари су му запленили у Паризу и нашли међу њима врло сумњивих аката. Тврди се да је дошао у Француску, за то, да сазна све појединости о броду „Zéde“ који плови под водом. Новаца није штедео, већ је расипао, мислећи сигурно да ће тиме постићи свој смер. Када је ухапшен обратио се енглеском конзулу у Паризу, овај је учинио кораке код француске владе и ова је напослетку издала Грозбија енглеском конзулу. Прекјуче је стигла једна енглеска крстарица, примила Грозбија и однела га у Енглеску. Националистички су листови, као што рекосмо, устали жестоко због тога против владе Француске, пребацујући јој да је била слаба и подлегла пресији енглеског конзула. Она то није смела учинити кад су код Грозбија нађене врло сумњиве ствари. А колико је Енглеској Грозбијева личност важна. и да мора да је Грозби особити шпијун, види се најбоље по томе, што је енглеска влада изаслала нарочиту убојну врстарицу, да Грозбија превезе у Енглеску. Републикански листови међу тим не приписују овој ствари толику важност.

Досетљив цигански кнез. Општина Киш-Јене није хтела да дозволи једној циганској колонији да се насели на општинском земљишту. Но мудри кнез ове колоније дознао је да се надвојвода Јосиф бави у Киш-Јену. И Јанко Анђел циганski кнез, баци на себе своје свечано циганско одело, узме своју циганску палицу, ишарану са разним знамењем и ознакама, те пође у аудијенцију код надвојводе. Али на његову већу жалост, нису хтели никако да га пусте пред надвојводу. Лукави кнез брзо се досети, састави писмено упућено на надвојводу, а у њему замоли за аудијенцију. Чим је војвода добио писмено циганског кнеза, одмах је наредио да овога пусте пред њега. И тако је Јанко Анђел постигао свој смер. Надвојводи је испричао сву беду своје колоније и потужио се на грдну неправду, што не даду њему и његовој породици нигде да се населе. Надвојвода је за тим наредио да се Јанку Анђелу и његовој породици дозволи да се населе на киш-јенском атару. Уједно је откупио Јанку његову кнежевску палицу за 200 круна. Но скромном Циги ни то није било доста. Затражио је од надвојводе, да му га и надвојвода потврди за циганског кнеза. И надвојвода је издао овако писмено: Војводи, Јанку Анђелу, Велики Варад. Драги војвода! У твојем писму молиш ме, да те потврдим за војводу над твојом породицом. Радо се одазивам твојој молби, јер знам, да си ти врло добар војвода. Признајем те за војводу над твојом породицом. Велики Бог нека даде теби, твојој жени и твојој деци срећу, здравље и дуг живот. Алчут 8. јула 1901. Надвојвода Јосиф. Овај декрет послао је надвојвода Јанку у коверти под овом адресом: Циганском војводи Јанку Анђелу у Великом Вараду. У циганским шаторима. — Може се замислити ко ли је био сретнији од Јанка, кад је ово наименовање добио.

Жалостан марш по свету. Париски „Мали Журнал“ доноси ову вест: „Седам људи из Ливорна, опкладили су се, да ће за седам година проћи цео свет сваки с вређом на леђи. Сврха овог путовања није само да дођу до награде од 175.000 франака, а ни у томе, да покажу, шта може да учини човечанска телесна снага, но им је сврха и много узвишенија. Они ће, на име, на путу своме да чине знанствене и археолошке студије, а резултате свог истраживања да саопште, кад се врате у свој завичај. Сваки од тих путника мора имати свој фотографски апарат и на леђи вређу тешку 28 килограма, а у којој су топографске и географске карте. На сваких 15—20 километара, морају се путници пријавити код градског начелника или код жандармерије дотичнога места, кроз које пролазе. Замисао беше лепа, у почетку, али путовање само беше жалосно. Путници су до сад — за две године — прешли 25.000 километара и то кроз Аустрију, Угарску, Хрватску и Славонију, Далмацију, Црну Гору, Албанију, Грчку, Турску, Бугарску, Србију, Румунску, Русију и Немачку. Ових дана су стигли у Ајле-бен. Било их је у почетку седам, а сад их има само четири. Она тројица почивају у далеким гробљима. У Албанији је изгубила дружина једног свог члана при једном судару кола. У Хрватској је дру-

ги члан скрхао у паду обе ноге и умро после тога. А трећи је умро од сушице. А и заостала четири другара су често погледали смрти у очи. У Србији су због јаке зиме често морали да се боре с вуцима. У Бугарској умало што нису умрли од глади. У Турској их је ухапсила султанова полиција, што беше горе, но борба с вуцима и глађу. У прошлу недељу укрцали су се за Мароко, откуда ће у Алгир, Тунис, Триполис, Египат, земљиште плавога Нила, па онда у Сахару. Одатле ће у Јужну Америку, Северну Америку, Јапан и Кину. 25 августа 1906. године треба да буду опет у Ливорну. И крај свег тога, што су већ сад задоцнили, опет се путници надају, да ће добити опкладу.

Време. Очекивати је необично ведро и топло време, а само где-где кишу.

Вода. Дунав горе помало долази Сава и Тиса опадају.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 18. јула.

Будимпешта. Бивши председник угарског сабора и министар праве, Девидерије Силађи умро је ноћас напрасно, кад се вратио из карлових Вара:

Силађи се родио 1840. у Вел. Варадину. Као адвокат ступио је 1867 у министарство правде. Влада га је изаслала у Енгеску, да проучава ондашње правне прилике. 1874. постао је професор универзитетски. Мењао је често политичко начело, био је члан Деакове странке, па члан умерене опозиције, па затим прешао у владину странку. 1889. постао је министар правде, затим је то остао и у Сапаријеву и Векерлову кабинету. Био је председник сабора под Банфијем, но доцније је одступио. Силађи је био најзнаменитија политичка личност у новије доба. Утецај му беше огроман. С њим су рачунали све странке, Сел, па богме и у Бечу.

Берлин. Више листова позивају народ, да приреди велике зборове са изјавама протеста против подизања царине на економске производе. Ови ће највише тиштати сам народ Немачке.

Будимпешта. Смрт Силађијева изазвала велико саучешће. Смрт је наступила одмах од капље у срцу. Свет врви сепаратним возом. Сви министри и велики достојници искупили се код одра, свуда се вију црне заставе. Сел је телеграфисао да ће одмах доћи у Будимпешту. Силађи је наредио био слуги га спреми ствари јер је хтео у Татру, кад се повукао у своју собу ударила га је капља.

Брисел. Социјалисте су изазвали велике шкандале. Председник је тражио, да се суд умеша због догађаја, који су се десили.

Трговина.

НОВИ САД, 17. јула 1901. год. Пшеница прве каквоће фор. 7·50—60 н. Пшеница средња фор 7·30—40 н. Пшеница лакша роба фор. 7·——— н Наполица ф. 6·50—80 н. Јечам нови фор. 5·60—70 Зоб фор. 5·60—70 новч. — Кукуруз у зрну фор 5·——— ф. нови у клипови ф.

Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор. дебела пушена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	31—32 нов.	живе
„ средњи . .	28—30 нов.	мере
„ лаки . . .	26—27 нов.	

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

17. (30.) јула 1901.

Пијаца је мртва била. Продано је на 25.000 мтцнт. Цена је пала са 5 потура.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 78· цене од 50 килограма од 7 кр. 55 пот. до 7 кр. 80 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 75 пот. до 8 кр. 25 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 80, цена од 50 килограма од 7 кр. 75 пот. до 8 кр. 20 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 77, цена од 50 кр. од 7 кр. 85 п. до 8 кр. — п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 60 п. до 6 кр. 90 пот

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 6 кр. 10 п. до 6 кр. 40 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 6 кр. 60 п. до 6 кр. 75 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 5 кр. 20 п. до 5 кр. 30 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 12 кр. 50 пот. до 12 кр 75 пот.

Проја, од 4 кр. 80 п. до 5 кр. — п.

Маст, 58 кгр. 49 кр. — п. до 49 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 40 кр. — п. до 40 к. 50 п.; сушена 42 кр. пот. до 42 кр. 50 п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 12 кр. — п. до 15 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 19 кр. 25 п. до 19 кр. 50 п. српски пекмез 18 кр. — п. до 18 кр. 50 п.

Књижевни прикази.

Уредништво нашег листа добило је на приказ ове музикалије:

Валцер и Марш посвећен Њеном Величанству краљици Драги, за гласовир у две руке компоновао Карло Мертл. Издање дворске књижаре Мите Стајића. Београд. Цена 3 динара. — Ова је музикалија лепо и вешто сачињена, што композитору служи на част.

„Marien Walzer“ von Ivanka Jovanovits op. 1. Zum Andenken an meine tauere Mutter Marie Dudvarsky. — Ово је дело посве почетничко и нема веће вредности.

ОГЛАСИ.

НАТЕЧАЈ.

У смислу закључка црквеног одбора српске православне црквено-школске општине у Земуну од 12. (25.) јула о. г. овим се расписује натечај на упражњено место ликовође српске црквене певачке задруге и учитеља певачке школе, ученика српских вероисповедних школа.

С тим местом скопчана је годишња плата од 1200 круна.

Две трећине плате исплаћиваће црквено-школска општина, а једну трећину овдашња српска црквена певачка задруга.

То место попуниће се за сада привремено на једну годину дана, а после сљеди стално именовање. Ако се изабрани за годину дана покаже способним и вредним повисиће му се плата.

Изабраном дужност је:

1.) Да чланове и чланице српске црквене певачке задруге поучава појање за света-богослужења, и световно певање за забаве.

2.) Да мушку и женску децу овомесних српских вероисповедних школа поучава у за то одређеним сатовима нотном појању и певању, и то у оном обиму како то месни школски одбор с њиме установи; и да са школском младежи на свршетку сваке школске године држи јаван испит.

На ово место могу компетовати они који су на конзерваторијуму оспособљени за ликовође и компонисте и који су вешти српском или ма којем другом словенском језику.

Молбенице поткрепљене с дотичним сведоџбама као и са љечничкоим сведоџбом нека се најзад до 2. (15.) августа о. г. поднесу.

У Земуну 12. (25.) јула 1901. г.

Перовођа: **Тома Марковић.** Председник: **Пет. Петровић.**

452 1—2

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај у смислу наредбе всл. патроната овдашње српске вел. гимназије на једно упражњено професорско место за класичну филологију са знањем мађарског језика.

Основна плата редовног професора је 2400 кр., 200 кр., петогодишњи доплатак и 560 кр., станарина, а после тридесет година професорске службе мировина у износу постигнуте професорске плате. Плата суплент-професора је 1600 круна.

Молитељи нека поднесу своје молбенице са потребним документима потписаној управи до 12. (25.) августа т. г.

У Новом Саду 30. јула 1901.

Управа
српске велике гимназије

450 1—3

МАНУФАКТУРНА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
АЛЕКС. БЕЛОВИТИЋА
У БРОДУ
потребује вештог и искусног помоћника. 453 1—3

Тражим надзорничко место
код веће економије. Био сам шест година на такој позицији, које се из мојих сведоџаба види. Говорим српски, мађарски и немачки. — Упитати у администрацији „Заставе“. 428 3—3

Хемијски завод краљ. угарског универзитета:
Kristály
Планински извор
СВ. ЛУКИНОГ КУПАТИЛА
У БУДИМПЕШТИ
јесте ванредно чиста, двоструко-угљено кисела
МИНЕРАЛНА ВОДА.
Добија се у шпецерајским трговинама, гостионицама и рестарацијама на жељ. станицама.
У НОВОМ САДУ:
У ТРГОВИНАМА Г. Г.
Стојановића и Радовановића, Браће Вагнера, Д. Коде и З. Арсенића. 628 62—
Од више стотина приповнатих лекара препоручена.
Најукуснија и најјефтинија минерална вода.

К. З. РОГАЧИ
ЛЕКАРНИЦА КОД СВ. СТЕВАНА
ВЕЛИКА КИКИНДА, БАНАТ.

Читај, узми, нећеш се кајати!

Наталија од ђурђица помада, млеко, сапун и пудер. Не само да улепшава лице и чини га за десет година млађим, а поред тога образ са свим очисти, да постане бео. — Јетрене и сунчане пеге, бубуљице, пришТеве, црвену и црну кожу и све нечистоће, одстрањује управо чудноватом брзином. Огребине, посљедице козица и боре (знаке старости) са свим се изравнају, а лице постаје као брашно глатко и румено као у младости. — 1 тегла велика ф. 1·25; мала 50 н., млеко 80 новч., сапун 50 новч., пудер (бео, ружичаст или крем) 1 фор.

Венера помада и балзам за растење косе. Мирне душе може се казати, да је то прокушано и најсигурније средство за растење браде, јер не само да предупређује опадање косе већ и тамо, где се показују делови ћелавости, израсте за кратко време, те постане бујна и лепа коса као у младости. Коса добије леп сјај и мирис. Успех је сигуран. Цена 1 тегли 1 фор. 80 нов., а поред тога балзам 80 новч.

Колорин. Брзо бојадисање косе. Са свим нешкодљиво и најбоље средство за бојадисање косе и браде. За 10 часова бојадише косу најлепшом црномањастом и црном бојом а та остане и у парној купки и у води непромењена, те држи боју неколико месеци. Цена картону са 3 пара 3 фор.; са 6 пари 5 фор.

За оне који пате од стомака
КИНАПЕПТОЛ.
Многи и многи — хиљадама њих — који пате од стомака, траже скупе бање ради лека, без да много пута утехе нађу. С тога сваки онај, који хоће од те болести што пре да се опрости — нека узме **Кинапептол.** 1 боца 3 круне, 3 боце за целу куру 8 круна франкирано. 422 4—12

МИЛЕНИЈСКА ИЗЛОЖБА 1896: ВЕЛИКА МИЛЕНИЈУМСКА ИЗЛОЖБА.
Stahel & Lenner, Budapest
ФАБРИКА ТРИЈЕРА И ЗАВОД ЗА ПЕРФОРИРАЊЕ
V. Katona József-utcza 8., у близини кр. уг. западне жељезничке станице.
Препоручује ове своје фабрикате у најбољој каквоћи:

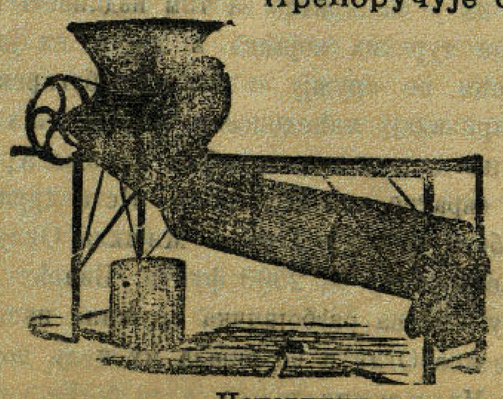

Тријера, који чисте пшеницу, овас или ражи од граора и кукоља.
Тријера, који треби овас или јечам и других семења из пшенице.
Тријера, који чисте и сортирају сочиво. Требе јечам и сортирају сочиво.
Цилиндри за сортирање.
Патенти тријера и машине за сортирање. Чисте и сортирају сваковрсну рану. Тријери системе Gutjahr & Müller или Mayer могу се према овом патентираном систему преиначити.
Тријер-цилиндре зи млине. Навлаке.
Бушених и засечених плехова за сваке занатлијске и пољопривредне потребе у разноврсним плеховима.

Ценовници и угледни каталози шаљу се на захтев бесплатно и франко. 328 4—10

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.